

NARRATIVA

Janet Flanner, *París era ayer* (1925-1939). Traducció de Damián Alou Ramis. ALBA EDITORIAL. Barcelona, 2005.

A primer de periodisme s'informa els estudiants que, si acaben escrivint en un diari (sortida laboral que es veu que cada cop troben menys fascinant), els seus articles tindran unes aplicacions domèstiques molt útils però allunyades dels seus somnis professionals: embolicar peix, aconseguir que les copes de cristall sobrevisquin a un trasllat, substituir un vidre fins que te'l canviïn o bé fer passeres damunt de terres fregats per poder continuar caminant per la casa. Aquesta última aplicació domèstica de la premsa escrita sol incitar a la lectura, potser pel fet de veure el diari d'una manera innovadora, com a vista d'ocell. Tots hem llegit grans articles ajupits i eixarrancats sobre un full. No sé si als estudiants de medicina els recorden en el discurs inaugural que tots acabaran en un dipòsit de cadàvers amb els turmells freds, també els seus futuribles pacients.

Però a periodisme sí. A periodisme et ruixen amb una bona dosis de nihilisme ja d'entrada. Un dels encarregats de tan ingrata feina era Francesc Burguet Ardiaca, fumant un puro (abans de la prohibició) i bramant a les tendres orelles dels estudiants. Espero que encara hi sigui, fent d'advocat del diable, dient veritats inconvenients. El què és segur és que li hauran suprimit la pipada relaxant entre crit i crit. Cursos més tard, després d'haver assimilat l'asèpsia dels informatius, triaves l'especialitat. A periodisme literari descobries Joan Fuster, Josep M. de Sagarra i Josep Pla, Günter Wallraff, John Hersey, Tom Wolfe i els gonzos, George Orwell i Ryszard Kapuscinski, la novel·la de no-ficció de Truman Capote i el *romanzo-verité* d'Oriana Fallacci... Descobries que es podia escriure combinant el verisme documental del periodisme amb les tècniques de la ficció. I llegies els seus articles ara, convertits en llibres, quan en un principi semblaven destinats a no sobreviure al caràcter efímer de la premsa.

PERIODISME LITERARI

Janet Flanner (Indianàpolis, 1892 - Nova York, 1978) també va practicar el periodisme amb una clara voluntat literària. El 1922 es va instal·lar a París, acabada de divorciar i compartint quatre habitacions de l'Hotel Saint Germain des Prés amb la seva amant Solita Solano. S'escrivía amb Jane Grant, una amiga de Manhattan que s'havia casat amb Harold Ross, a punt de convertir-se en director de *The New Yorker*, que tot just acabava de néixer. Jane li va

Safareig d'alta volada

AIDA SEGURA

proposar que escrivís una crònica quinzenal per la revista, fent safareig sobre el món de l'art i de la moda amb aquell estil tan personal de les seves cartes. De fet, li va dir, moltes d'aquestes cartes es podien publicar tal com havien arribat. Així va començar la corresponsalia de Janet Flanner per a *The New Yorker* des de París, càrrec que exerciria fins gairebé el final de la seva vida. La impressionant xifra de cinquanta anys. Cinquanta anys mantenint un estil que ja s'havia marcat com a objectiu abans d'escriure la primera crònica, aprofitant les poques indicacions -i per tant la llibertat gairebé total- que li va donar Harold Ross. Un estil precís, descriptiu, irònic i seductor, però sobretot enormement personal.

Flanner fa un retrat deliciós de la pàtria de la generació perduda, de la capital europea de l'hedonisme, d'una ciutat en els seus moments de màxima esplendor, entre les dues guerres mundials, quan del plaer se'n feia un art i sovint una carrera. Per les pàgines d'aquesta selecció d'articles, editades amb l'habitual bon gust de l'editorial Alba, hi desfilen noms com ara Hemingway, Picasso, Gertrude Stein, Sylvia Beach, Colette, André Gide, Coco Chanel, Paul Valéry, Carson McCu-

llers i un sucós etcètera que no exclou polítics i ballarines. Però és sobretot en les cròniques dels *affaires* de l'alta burgesia i la baixa aristocràcia, totes dues ja força arnades, on Flanner se supera a si mateixa. I quan els nobles es dediquen a enverinar-se els uns als altres, passatemps freqüent a l'època, el resultat és d'una sornegueria maligna i elegant

las cosas para el día siguiente. Una vez que empieza uno a deslizarse cuesta abajo ya no se sabe dónde podrá detenerse. La ruina de muchos comenzó con un pequeño asinatio al que no dieron importancia en su momento".

Un exemple memorable d'aquest refinat humor negre el trobem a l'article *Los Yussupov*: "En entrevistas a la prensa, que la gente del lugar lee con fruición e incredulidad, la señora describe el estado de chochez que produjo la escopolamina en su noble familia y en todos los amigos que compartían el té con ellos: un estado de completa estupidez que ninguno de los aristócratas encontró anormal. No se acordaban de nada, cualquier conversación se eternizaba, los dos hijos fueron de mal en peor en sus estudios y se volvieron incapaces de sumar dos y dos sin que sus orgullosos padres lo comentarán. Los invitados que aparecían para 'le five-o'clock' volvían a sus limusinas en un estado de absoluta idiotización. [...] Además, el desdichado Comte de Larenty-Tholozan, al que habían estado administrando escopolamina desde el pasado noviembre, 'cada día estaba un poco más perturbado', según su asombrada esposa".

Els lectors nord-americans del *The New Yorker* van poder gaudir durant cinquanta anys de la sorprenent mirada de Janet Flanner des de París i sobre París, dels seus lúcids judicis amb la gràcia afegida

de ser *in situ* i no a posteriori. Ara podem llegir en castellà la prosa d'aquesta precursora del periodisme literari que, anys abans que ho digués Tom Wolfe, va tenir clar que el més imperdonable a l'hora d'escriure era avorrir el lector fins a les llàgrimes. A les pàgines de *París era ayer*, sempre interessants i variades, trobarem una soprano que deixa una llista dels convidats que poden assistir al seu funeral, un dissenyador que decideix viure en un altre segle, "com si el temps i la història fossin optatius", un enterrament on les dones es posen d'esquena i aixequen els mirallets per poder veure passar el taüt d'un mariscal o la crònica de la visita dels reis anglesos Jordi VI i Elisabet el 1938, "quan el govern francès va demostrar, després d'un lapse de dècades, el seu talent per les festes monàrquiques".

EL FONTS DE LA NIT

Flanner va marxar de París just abans que l'ocupessin els nazis. Feia temps que intuïa que Europa estava a punt de començar el seu particular viatge al fons de la nit. La visita als camps de concentració dels refugiats republicans de la Guerra Civil va confirmar-li els seus pitjors presagis. Quan França va ser alliberada va reiniciar la corresponsalia. A París sorgirien la patafísica, les caves de jazz, l'orquestra de Claude Abadie amb els germans Vian, l'existencialisme i Sartre-Beauvoir, el Maig del 68 i la platja sota les llambordes... i ella hi continuaria per donar-ne una visió sempre original. Encara que París ja no fos una pàtria per als expatriats nord-americans, encara que potser feia temps que pensés que "París era ahir". Com els exiliats, Janet Flanner va tornar a la seva terra gairebé només per morir. Als vuitanta-sis anys, havent vist de tot a la capital de les avantguardes.

LA PERIODISTA NORD-AMERICANA JANET FLANNER

POESIA

Jordi Ibáñez Fanés, *La porta del darrere*. ANGLE EDITORIAL. Barcelona, 2005.

Entar per la porta del darrere implica, entre moltes altres coses, entrar per sorpresa. I per sorpresa entra la darrera novetat poètica de Jordi Ibáñez Fanés, *La porta del darrere*, encapçalada per una cita de Heinrich von Kleist: "Cal que fem un viatge al voltant del món i vegem si potser per alguna banda torna a estar obert al darrere". I el poeta, al capdavant, vol pensar que ho està, d'obert. I per demostrar-ho elabora un poemari voraç i atapeït que, per començar, transparenta -en l'edició- el compte i la minúcia de l'obra refinadament editada: en aquest sentit és, doncs, indispensable i essencial reconèixer la feina de l'editorial Angle.

Versos diversos

GEMMA CASAMAJÓ

Una portada que cal mirar-se a càmera lenta esdevé porta d'accés a una porta del darrere que ha estirat el fil de les relacions humanes i literàries com a tema i n'ha descobert una atapeïda madeixa. Madeixa que el poeta ha desfilat en quaranta poemes distribuïts en quatre parts diferenciades en to i motius. I entre aquests marges, els murs, tanmateix, no s'han aixecat ni entre fronteres ni entre llengües.

LA TRADICIÓ LITERÀRIA

En el poemari, part de la tradició literària hi és condensada: des de personatges mítics com ara Empèdocles, Èdip i Tesseu, fins a grans autors de dins i de fora, d'ara i d'adés, com ara Pere Quart i Eduard

Mörike, en un intent de traçar llaços i nusos entre diverses tradicions. Així mateix, el poeta enllaça i nua també diverses llengües. Tot i que el llibre està escrit en gran part en català, és cert que no hi falten referències a d'altres idiomes com ara el llatí, l'alemany, l'anglès i el castellà. A Jordi Ibáñez li sembla que només amb aquest aiguabarreig de tradicions i llengües es pot mostrar el rostre de l'individu postmodern, dibuixat a la sorra i a prop de ser esborrat. I entre aquest aiguabarreig es transparenta el perfil d'un poeta com Ibáñez Fanés (Barcelona, 1962) que és alhora un estudiós, un investigador en idees estètiques, un traductor de grans autors, com ara Bü-

chner i Bernhard, i també un prosista.

A part dels contrastos entre tradicions, a *La porta del darrere* cal sumar-hi d'altres contrastos: el poeta agermana el to més líric amb el més narratiu, avé les referències més erudites amb la tradició més popular, alia l'encavallament i l'esticomítia, combina els versos prenyats, de gom a gom, d'imatges recarregades, amb els versos més despoplats i pelats de figures retòriques. I del principi fins al final, Jordi Ibáñez s'ha ocupat d'aquests contrastos amb una llima esmolada a la mà per tal de raspar i desgastar les diferències, perquè el lector aconsegueixi conciliar-los de la manera més harmònica.